

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımlarında Engel Oluşturabilecek Faktörlerin Belirlenmesi

Veli TAŞER, Fahri AKÇAKOYUN, Mehmet YANIK, İbrahim ERDEMİR

Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Özet

Bu çalışmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılmalarında engel teşkil edebilecek unsurların belirlenmesidir. Bu amaçla Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından geliştirilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmaya Balıkesir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören toplam 275 üniversite öğrencisi gönüllü olarak katılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 6 alt boyutta, 87 bulunmuştur. İstatistiksel analizler sonucu katılımcıların üniversitelerine göre yapılan tek yönlü varyans analizine (ANOVA) göre “Tesis/Hizmet/Ulaşım”, “Sosyal Ortam ve Bilgi Eksikliği” ile “Birey Psikolojisi” alt boyutlarında anlamlı bir ilişki ortaya çıkarken, katılımcıların cinsiyetlerine göre yapılan t-testi sonucu anlamlı bir ilişki çıkmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Rekreatif; katılım engelleri; Balıkesir Üniversitesi

Determination of The Constraint Factors on Recreational Participation of Balıkesir University School of Physical Education and Sports Students

Abstract

The purpose of the study is to determine the constraints on recreational activities of Balıkesir University School of Physical Education and Sports students. For this purpose “Leisure Constraints Scale” was used, which was developed by Gürbüz and Karaküçük (2007). 275 university students participated to this study voluntarily. The total internal consistency (Cronbach Alpha) of the scale was found .87. As a result of statistical analyses to one way variance (ANOVA), there was a statistical difference in “Facilities/Services/Accessibility”, “Social Environment and Lack of Knowledge” and “Individual Psychological” sub-scales. Independent Samples t-test analysis indicated that there was no significant difference between the gender of the participants.

Keywords: Recreation; participation barriers; Balıkesir University

Giriş

Günümüzde giderek önemi artan bir olgu haline gelen zaman, insanoğlunun ihtiyaç duyduğu en önemli kavramların başında gelmektedir.

Zaman; soyut, kesin ölçülemeyen, birçok anlama gelen bir kavramdır. Genelde ölçü birimi olarak, uzaklık, geçmiş ve gelecek anlamlarını içerir. Zaman kavramı Türk Dil Kurumu sözlüğünde “bir iş ya da oluşum içinden geçtiği, geçeceği veya geçmekte olduğu süre” olarak tanımlanmıştır (Silahtaroglu, 2004).

Kişilerin buldukları sosyal yapı içerisinde yaşamlarını sürdürebilmek ve daha yüksek bir düzeye ulaştırabilmek için zorunlu olarak yaptıkları çaba ve eylemler dışında kendi isteklerine göre değerlendirilmede serbest oldukları süre olarak tanımlanmıştır (Karaoğlu, 2006).

Haftalık çalışma sürelerinin kısılması, yaşam standartlarının yükselmesi, insanların kendine vakit ayırma ihtiyacı hissetmesi serbest zamanın önemini artırmıştır.

Serbest zaman, modern insanın çalışma günü sonunda, hafta sonunda, yıllık izninde ve emeklilik devresinde, iş ve zorunlu görevler dışında kalan zamanıdır (Türkmen vd. 2013).

Serbest zaman, “yemek, uyku ve cinsel ihtiyaçların karşılanması gibi fizyolojik, ev içinde yapılması zorunlu bazı işler gibi ailevi, iş hayatı gibi mesleki faaliyetlerin dışında kalan, tamamen ferdin tercihiyle bağlı olarak tek başına ya da grup halinde özgürce yapılan faaliyetlere ayrılan zaman” olarak tanımlanmıştır (Aslantürk ve Amman (1998).

Serbest zaman kelimesi en basit anlamda bireyin özgürce, dilediği gibi haralayabileceği zaman dilimini ifade eder. Serbest zaman engellerden/zorunluluktan kurtulmak, seçme hakkına sahip olmak,

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

işten artan zaman veya yapılması zorunlu bazı sosyal davranışlardan artan zaman olarak da tanımlanabilir (Gürbüz, 2006).

Boş zaman faaliyetleri içerik bakımından çok zengin ve çeşitlidir. Boş zaman değerlendirme yöntemi olan rekreasyonel etkinlikler, müzikal uğraşlar, sportif etkinlikler, oyunlar, sanatsal etkinlikler, hüner gerektiren etkinlikler, doğa etkinlikleri, sosyal ve kültürel etkinlikler olarak genel başlıklar altında toplanabilir İçeriklerine göre etkinlikler, etkinliğin temasını açıklar (Getz 2008).

1.1. Etkinlik etkinlikleri dört ana gruba ayırmıştır. Bunlar;

• 1.1.1. Kültürel Kutlamalar, Politik ve Resmi Etkinlikler, Sanat veEğlence

- Festivaller
- Ø Karnavallar
- Ø Anma
- Dini etkinlikler
- POLİTİK VE RESMİ ETKİNLİKLER
- Zirveler
- Resmi törenler
- Politik etkinlikler
- VİP ziyaretler
- SANAT VE EĞLENCE
- Konserler
- Ödül törenleri

• 1.1.2.İş ve Ticaret, Eğitim veBilim

- Toplantılar, antlaşmalar
- Tüketici ve ticari gösteriler
- Fuarlar ve pazarlar, tanıtım etkinlikleri
- EĞİTİM VE BİLİM
- Konferanslar
- Ø Seminerler
- Ø Kongreler

• 1.1.3.Spor Yarışmaları veEğlence

- Amatör/profesyonel
- İzleyici/katılımcı
- EĞLENCE
- Eğlence Amaçlı Oyunlar ve Spor Etkinlikleri

• 1.1.4.ÖzelEtkinlikler

- Düğünler
- Partiler
- Toplumsal (özel eğlenceler, yıldönümleri, aile toplantıları)

Etkinlikler dünya çapında hem sayıca hem de gördüğü rağbet açısından gelişmekte olan bir olgudur (Crompton ve McKay, 1997; Getz, 1997).

Rekreasyon, kelime olarak yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen Latince 'recre ate' sözcüğünden gelmektedir (Hacıoğlu vd. 2003:29).

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

Türkçe karşılığı ise yaygın bir şekilde “Boş zamanları değerlendirme etkinliği” olarak kullanılmaktadır (Argan 2007:25).

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, Balıkesir üniversitesinde Beden Eğitimi Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılmalarına engel teşkil eden unsurların bulunmasıdır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören Beden eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük Eğitimi , Spor Yöneticiliği Bölümünde öğrenim gören toplam 275 öğrenci oluşturmuştur.

Çalışma grubunun demografik yapısı incelendiğinde; 124’si (%45.10) kadın ve 151’si (%54.90) erkek öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenim görülen bölüme göre; Beden Eğitimi Öğretmenliği bölümünden 64 (%23.30), Spor Yöneticiliği bölümünden 85 (%30.90), Antrenörlük Eğitimi bölümünden 126 (%45,80) kişinin çalışma grubunu oluşturduğu görülmektedir. Öğrenim görülen sınıflara göre; 1.sınıflar 33 (%12.00), 2.sınıflar 69 (%25.10), 3.sınıflar128 (%46.50), 4.sınıflar 45 (%16.40) dır.

Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ): Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından geliştirilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ)” 4’lü likert tipi ölçek olup 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin tamamından alınabilecek maksimum puan 108 (27x4)’dir.

2.2 Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Alexandris ve Carroll (1997) tarafından geliştirilen Türkçe uyarlaması Gürbüz ve Karaküçük (2007) tarafından yapılan ve daha sonra Gürbüz vd. (2012) tarafından revize edilen “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2014, 1(1), 1-13 4 kullanılmıştır. Ölçek 6 alt boyutta (birey psikolojisi, bilgi eksikliği, tesis, arkadaş eksikliği, zaman, ilgi eksikliği) toplanan 18 maddeli yapıya sahiptir. Ölçeğe verilen cevaplar 4’ lü dereceleme ölçeği üzerinden değerlendirilmektedir. Her bir soru için 1: “Kesinlikle Önemsiz”, 2: “Önemsiz”, 3: “Önemli”, 4:“Çok Önemli”, seçenekleri bulunmaktadır. Ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı (.84) olarak hesaplanmıştır (Gürbüz, Karaküçük, 2007). Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde Özşaker (2012) çalışmasında boş zaman engelleri ölçeği için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısını bilgi eksikliği (.79), Tesis hizmet (.63), birey psikoloji (.72), Arkadaş (.82), zaman (.64), ilgi eksikliği (.75) olarak hesaplamıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Boş Zaman Engelleri Ölçeği (BZEÖ)” kullanılmıştır.

Ölçeğin orijinalinin toplam güvenilirlik katsayısı 0,93 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutlara göre incelendiğinde ise öğrenci katılımı alt boyutunun güvenilirliği 0,82, sınıf yönetimi alt boyutunun güvenilirliği 0,84 ve öğretim stratejileri alt boyutunun güvenilirliği 0,86 olarak belirlenmiştir (Çapa vd., 2005).

Yapılan çalışmada ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısı 0,98 olarak tespit edilmiştir. Alt boyutlara göre incelendiğinde ise öğrenci katılımı alt boyutunun güvenilirliği 0,95, sınıf yönetimi alt boyutunun güvenilirliği 0,95 ve öğretim stratejileri alt boyutunun güvenilirliği 0,95 olarak belirlenmiştir.

Ölçek maddelerinin iç tutarlılığı için Cronbach Alpha (α) katsayısı kullanılmıştır. Grupların birbirleriyle olan maddelerin anlamlılığında (p), 0.05 düzeyi esas alınmıştır (p>0.05: anlamsız, p<0.05: anlamlı).

2.3.Verilerin analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde uygun analiz türünün belirlenmesi aşamasında denek sayısı (n=275), verilerinin normal dağılım gösterip göstermediği, homojen bir yapıya sahip olup olmadıkları incelenmiştir. Verilerin normal dağılımının tespitine yönelik yapılan analiz sonucuna göre (Test of Normality) verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5 ile -1,5 aralığında olduğu tespit edilmiş, tüm bu bulgular sonucunda parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir (George ve Mallery, 2010; Tabachnik ve Fidell, 2013).

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

Verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımı, aritmetik ortalama ve standart sapma, “iki ortalama arasındaki farkın önemliliği testi” (t testi) ile, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizi sonucunda değişken grupları arasındaki farkın anlamlı çıkması durumunda farkın hangi gruplardan kaynaklandığını göstermek amacıyla Post Hoc testi değerleri kullanılmıştır. Tüm testler için anlamlılık düzeyi ($p < 0.05$) olarak alınmıştır.

I. Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerine uygulanan ölçekte elde edilen verilerin istatistiksel analizlerin sonuçları tablolar halinde verilmiş ve açıklamalar yapılmıştır.

Tablo 1: Katılımcıların Cinsiyet, Yaş, Refah Düzeyi ve Boş Zamanlarını Değerlendirmekte Güçlük Çekme Durumlarına Göre Dağılımları

Değişken		N	%	Toplam
Cinsiyet	Kadın	124	45,10	275
	Erkek	151	54,90	
Bölüm türü	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	64	23.3	275
	Antrenörlük Eğitimi	126	45.8	
	Spor Yöneticiliği	85	30.9	
Sınıf düzeyi	1.sınıf	39	12	275
	2.sınıf	69	25.1	
	3.sınıf	128	46.5	
	4.sınıf	45	16.4	
Gelir düzeyi	Az	63	22.9	275
	Orta	165	60.	
	Yüksek	47	17.1	

Katılımcıların, cinsiyet, yaş, refah düzeyi ve boş zamanlarını değerlendirmede güçlük çekme durumlarına ilişkin istatistiksel bulgulara göre katılımcıların %54,90'ının “erkek”, %45,10'unun “kadın”, %45,8'inin “Antrenörlük Eğitimi” bölümüne devam ettiği, %46,5'inin 3.sınıfta öğrenim gördüğü ve %60'ının gelir düzeyinin orta olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Durumlarına Göre Dağılımları

Değişken	Gruplar	N	X+-ss	Sd	F	P
Cinsiyet	kadın	124	2.69+- .128			
	erkek	151	2.71+- .185			

Araştırma katılımcılara (N:275) uygulanan “Boş Zaman Engelleri Ölçeği” puan ortalaması 2,71+- .16 olarak bulunmuştur. Katılımcıların puan ortalamalarının cinsiyete göre yapılan analizinde gruplar arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. $t(273): 1.01 p > 0$

Tablo 3: Katılımcıların Bölüm Türüne Durumlarına Göre Dağılımları

Değişken	Gruplar	N	X+-ss	Sd	F	P
Bölüm türü	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	64	2.64+- .203	2-272	26.412	0.00
	Antrenörlük Eğitimi	126	2.78+- .117			
	Spor Yöneticiliği	85	2.65+- .142			

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

Tablo 3’deki tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanlarına göre bölümler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. (f-2-226.412, p<.00) Buna göre antrenörlük eğitimi bölümündeki öğrencilerin daha yüksek engellilerin sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 4: Katılımcıların sınıf düzeyine Göre Dağılımları

Değişken	Gruplar	N	X+-ss	Sd	F	P
Sınıf düzeyi	1.sınıf	39	2.64+- .102	3-271	5.743	0.01
	2.sınıf	69	2.70+- .135			
	3.sınıf	128	2.74+- .166			
	4.sınıf	45	2.65+- .193			

Tablo 4’ deki tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanlarına göre sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. (f-3-271:5,743 p<.01) Buna göre 3.sınıf öğrencilerinin hem 1.sınıf hem de 4.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek engellilerin puanlara sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 5: Katılımcıların gelir düzeyine Göre Dağılımları

Değişken	Gruplar	N	X+-ss	Sd	F	P
Gelir düzeyi	Az	63	2.84+- .238	2-272	39.508	0.00
	Orta	165	2.71+- .117			
	Yüksek	47	2.59+- .104			

Tablo 5’ deki tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam bağımlılık puanlarına göre gelir düzeyleri tüm gruplar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. (f-2-272:39.508 p<.00) Buna göre 3.sınıf öğrencilerinin hem 1.sınıf hem de 4.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek engellilerin puanlara sahip oldukları söylenebilir.

SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, Balıkesir Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek unsurların belirlenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların rekreasyonel aktivitelere katılımı engelleyen alt faktörlere ilişkin tutumlarının bölüm değişkenine göre yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre “sınıf düzeyi”, “bölüm türü” ile “gelir düzeyi” “cinsiyet” alt boyutlarında farklı bölümlere göre anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Alexandris ve Carroll (1997) tarafından üniversite öğrencilerinin rekreasyonel sportif aktivitelere katılım sıklıkları ve bu katılımı engelleyen etkenler üzerine yaptıkları araştırma bilgi eksikliği ve bireyin motive olma düzeyi ile engelleri algılama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç ulaşılan bulgular ile benzerlik göstermektedir.

Ayrıca Gratton (2000) yaptığı araştırma sonucunda bireyin rekreasyonel katılımındaki en önemli faktörün “para” olduğunu belirtmiştir.

Burada paradan kastedilen şeyin spor tesislerine giriş ücreti, ulaşım ücreti, katılım anında tüketilen yiyecek-icecek veya malzeme için harcanan parayı bireyin karşılayabilme durumudur. Bireyin bunlara para ayırarak rekreasyonel aktivitelere katılması ise gelir düzeyi ile doğrudan ilişkilidir (Karaküçük, S., Gürbüz, B., 2007)

Rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde gelir düzeyinin önemli bir yer olduğu ve bunun da “para” ile sağlanabildiğinden rekreatif etkinliklere katılımında “para”nın önemli bir yer teşkil ettiğisöylenebilir.

INTERNATIONAL 2nd Academic Sports Research Congress

Araştırma sonucunda katılımcıların serbest zaman aktivitelerine katılmalarındaki en büyük engellerin sosyal çekingenlik ve boş zaman eksikliğine bunun nedenini ise gelir düzeyi eksikliğine bağlamaktadırlar.

KAYNAKLAR

- Alexandris, K., Carroll, B., (1997). "Demographic Differences In The Perception Of Constrains On Recreational Sport Participation:Results From A Study In Greece, Leisure Studies, 16, , s. 107-125.
- Aslantürk, Z. Amman, (1998). Sosyoloji: Kavramlar/Kuramlar/Süreçler/Teoriler. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul , 1998.
- Cropmton, J.L ve McKAY,Ş.L. (1997).Motives of visitors Attending Festival Event, Annals of tourism Research, 24(2) 425-439.
- Getz G. (2008).Event tourism: Definition, evolution, and research, Tourism Management, 29 (3) 406 (403-428).
- Gratton, C. (2000). Economics Of Sport And Recreation, London, U.K., Sport Pres.
- Gürbüz B. (2006) Kentsel Yaşam Sürecinde Rekreatyonel Katılım Sorunları. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karaküçük, S.,Gürbüz, B. (2007). Rekreatyon ve Kentleşme, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Karaođlan AD.(2006).Üst Düzey Yöneticilerin Zaman Yönetimi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Silahtarođlu F. (2004).Akademisyenlerde Zaman Yönetimi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Tokat.